

Ежелгі Грекия өнері

Ежелгі Грекия немесе Эллада — б.з.б. III мыңжылдықтан б.з.б. I ғасырына дейін болған ежелгі грек мемлекеттері жерінің жалпы аты; Балкан түбегінің оңтүстігін, Эгей теңізіндегі аралдарды, Фракия жағалауын, Кіші Азияның батыс өңірін ала орналасқан.

Грек отаршылдығы дәуірінде (б.з.б. 8-6 ғ. бұл мемлекеттер өз ықпалын Италия, Шығыс Сицилия, Оңтүстік Франция жеріне, Африканың солтүстік жағалауына (Киренаикаға), Қара теңіз бен Азов Теңізінің бұғаздары мен жағалауларына дейін таратып, сол жерлерде грек отарлары ашылған.

Ежелгі Грекия тарихында тарихшылар келесі кезеңдерді белгілейді::

Эгей мәдениеті (б.з.б. III мыңжылдықтың соңы — II мыңжылдық). Миной және Микен өркениеті.

Миной өркениеті (Крит):

Ерте миной кезеңі (б.з.б. XXX—XXIII ғғ.).

Орта неминой кезеңі (б.з.б. XXII—XVIII ғғ.).

Кейінгі миной кезеңі (б.з.б. XVII—XII ғғ.).

Эллада өркениеті (Балкан Грекиясы):

Ерте эллада кезеңі (б.з.б. XXX—XXI ғғ.).

Орта эллада кезеңі (б.з.б. XX—XVII ғғ.).

Кейінгі эллада кезеңі (б.з.б. XVI—XII ғғ.) немесе Микен өркениеті.

Полистер кезеңі (б.з.б. XI—IV ғғ.).

Гомер кезеңі немесе «қараңғы ғасырлар» (б.з.б. XI—IX ғғ.).

Көне Грекия (б.з.б. VIII—VI ғғ.).

Эллинистік Грекия (б.з.б. IV—I ғғ.э.).

Бірінші эллинистік кезені (б.з.б. 334—281 ж.).

Екінші эллинистік кезені (б.з.б. 281—150 ж.).

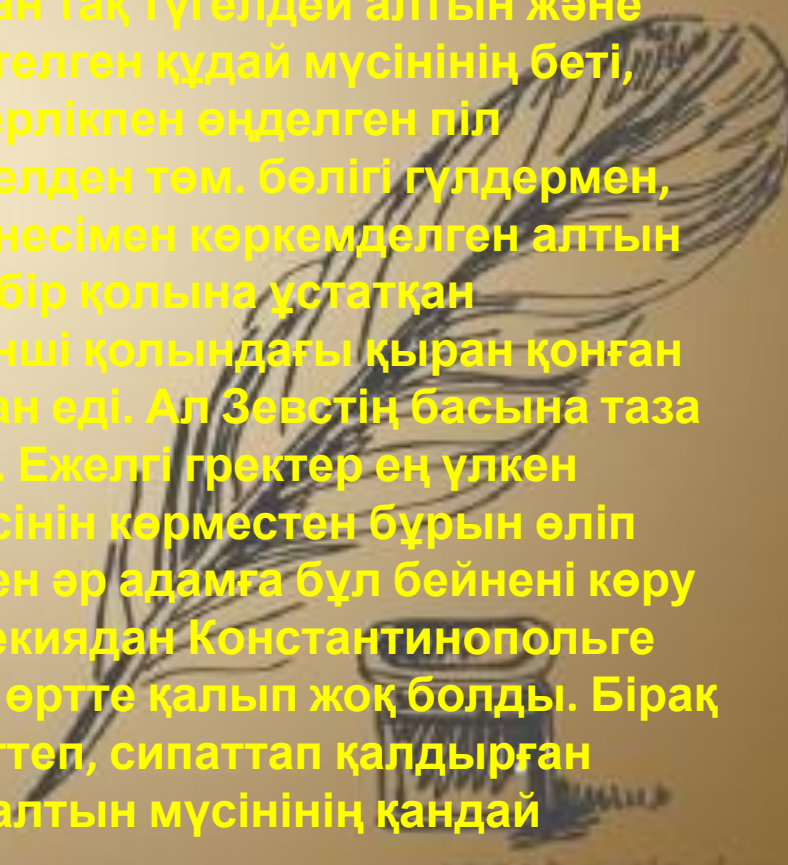
Үшінші эллинистік кезені (б.з.б.150—30 ж.).

THE LIBERTY JAM
THE LIBERTY JAM

ЕЖЕЛГІ ГРЕК ӨНЕРІ

Зевстің алтын мүсіні.

Зевстің алтын мүсіні – кезінде Ежелгі Грекиядағы Олимп тауында Зевс құдайға орнатылған ескерткіш, “әлемнің жеті кереметінің” бірі. Б.з.б. 5 ғ-да өмір сүрген белгілі афиналық мүсінші Фидий сомдаған. Ежелгі гректер құдайлардың құдайы деп сенген Зевске арнап ақ мәрмәрдан зәулім сарай тұрғызған болатын. Фидий өзінің мүсінін осы сарай ішіне сомдаған. Тақта отырған құдай мүсінінің биіктігі 17 м болған, ол сарай төбесіне сәл-ақ тимей тұрған. Зевс отырған тақ түгелдей алтын және піл сүйегінен жасалған. Негізгі ағаштан істелген құдай мүсінінің беті, қолы, аяғы және ашық төсі өте нәзік зергерлікпен өңделген піл сүйегімен түгелдей қапталған. Мүсіннің белден төм. бөлігі гүлдермен, жұлдыздармен, әр түрлі хайуанаттар бейнесімен көркемделген алтын жамылғымен жабылған. Мүсінші Зевстің бір қолына ұстатқан жеңімпаздық құдайы Ника бейнесі де, екінші қолындағы қыран қонған тұғыр да алтын мен піл сүйегінен жасалған еді. Ал Зевстің басына таза алтыннан өрілген тәж кигізілген болатын. Ежелгі гректер ең үлкен бақытсыздық – Зевс құдайдың алтын мүсінін көрместен бұрын өліп кету деп есептеген. Сондықтан да ес білген әр адамға бұл бейнені көру арман болған. Б.з. 5 ғ-нда Зевс мүсінін Грекиядан Константинопольге (қазіргі Стамбұлға) көшірген. Мүсін сонда өртте қалып жоқ болды. Бірақ оны көрген адамдардың жан-жақты суреттеп, сипаттап қалдырған көптеген қолжазбалары арқылы Зевстің алтын мүсінінің қандай болғанын көзге елестетуге болады.

Ежелгі грек театры.

Эпидаврдағы театр

Театрдың даму кезеңдерінің бірі — көне замандағы театр мәдениеті. Ертедегі грек драмасы мен театры — жүзім мен шарап жасау Құдайы Дионистің құрметіне ауылдық жерде мереке өткізу негізінде пайда болды. Бұл мерекелерде маскалы адамдар, теке терісін кигендер (теке — Дионистің қасиет тұтатын жануары) өнер көрсетті. Маскалылар хорының би аралас әндерінде диалог элементтері мен сахналық қимыл- әрекет басым жатты.

Эллинистік дәуірге дейін хор грек драмасындағы басты элемент болып келді. Феспид бірінші болып б.з.д. 534 жылдың көктемінде Ұлы Дионис мерекесінде, өзінің трагедиясын көрсетіп, бас жүлдеге ие болды. Сондықтан да б.з.д. 534 жыл әлем театрының туған жылы деп саналады. Ақын Феспид хордан ерекше орындаушыны — актерді бөліп шығарды. Сөйтіп, дүниеге бірінші актер — протагонист келді. Хор басшысы — корифей бастаған хор 12, кейіннен 15 адамнан құралды. Грек драмасы өзінің даму процесінде діни әдет-ғұрыптардан бірте-бірте алшақтай берді. Сонымен бірге драма грек мифтеріндегі материалды молынан пайдаланды.

Посейдон жартастан тузды бұлақ қаппап шығарыпты. Афина найзасын сұғып жіберген жерден гректер тәңірінің киелі сыйлығы деп атаған зәйтүн ағашы шыға келіпті. **Афина** Аттыканың пірі есептеліп, қалаға өзінің есімін берген. Мүсінші шығыс метопаларында — құдайлар мен алыптар айқасын, солтүстік метопаларында — Трояның қирауын, батыста — афинылық қаһармандардың амазонкалармен шайқасын, оңтүстікте — гректер мен кентаврлар арпалысын бейнелеген. Бұл сюжеттердің бәрі де қаһармандарды жеңіске шабыттандырған Афина жайындағы мифтермен сабақтас.

